

Горбова Христина Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, обліку і аналізу
Навчально-наукового інституту
підприємництва та перспективних
технологій Національного університету
«Львівська політехніка»

Чакій Ольга Іванівна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

Мінкович Вікторія Тарасівна,
старший викладач кафедри фінансів і
банківської справи ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

Horbova Khrystyna,
Candidate of Economics Sciences, Associate
Professor, Scientific-Educational Institute of
Entrepreneurship and Perspective Technologies
of Lviv Polytechnic National University,
<https://orcid.org/0000-0001-7826-5728>

Chakiy Olha,
Candidate of Economics Sciences, Associate
Professor, Uzhhorod National University,
<https://orcid.org/0000-0003-4104-0124>

Minkovych Victoriya,
Senior Lecturer, Uzhhorod National University,
<https://orcid.org/0000-0001-7471-9251>

**ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ОСОБЛИВОСТІ
ЗАЛУЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ**
**FINANCIAL AND INVESTMENT RESOURCES OF TERRITORIAL COMMUNITIES: PECULIARITIES
OF ATTRACTION AND USE**

Горбова Х. В., Чакій О. І., Мінкович В. Т.
Фінансово-інвестиційні ресурси
територіальних громад: особливості
залучення та використання. *Український
журнал прикладної економіки та техніки*.
2023. Том 8. № 1. С. 254 – 259.

Horbova K., Chakiy O., Minkovych V. Financial
and investment resources of territorial
communities: peculiarities of attraction and
use. *Ukrainian Journal of Applied Economics
and Technology*.
2023. Volume 8. № 1, pp. 254 – 259.

В сьогоденнішніх умовах функціонування громад існує постійно зростаюча їх потреби у фінансових ресурсах для забезпечення свого розвитку і виконання соціально-економічних завдань. Зокрема важливим є питання вивчення і аналізу особливостей залучення та використання фінансових ресурсів з урахуванням специфіки територіальних громад, їх потреб та можливостей, а також впливу на їх функціонування воєнних умов. Ці питання відображають важливість розробки ефективних стратегій і методів залучення фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Тобто існують потреби в розумінні сучасного стану фінансово-інвестиційних ресурсів та їх використання, виявленні проблемних аспектів та розробці шляхів їх вирішення. Тому запровадження нових політик та інструментів управління фінансово-інвестиційними ресурсами з метою підтримки розвитку територіальних громад є як ніколи актуальним питанням для дослідження. У зв'язку з вищезазначеними факторами, дослідження фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад є важливим для розробки поліпшених стратегій управління, забезпечення ефективного використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку громад. Мета статті – розкриття сутності фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад та аналіз їх сучасного стану у контексті наявних і потенційних джерел їх залучення. Виявлено можливості, які стоять перед органами місцевого самоврядування для досягнення поставлених цілей та реалізації перспективних завдань розвитку громади. Досліджена модель системи фінансово-інвестиційного забезпечення територіальних громад. Визначено матеріально-фінансові ресурси бюджетів територіальних громад, а також внутрішні та зовнішні джерела фінансування їх інвестиційних потреб. Відображено можливості органів місцевого самоврядування щодо мобілізації ресурсів суб'єктів господарювання, домогосподарств, фізичних осіб та інших для реалізації інвестиційних потреб громади. Обґрунтовано організаційно-управлінські можливості органів влади територіальних громад у вирішенні інвестиційних завдань. Проаналізовано нормативно-правове поле діяльності органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано потенціал фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад та визначено шляхи використання цих ресурсів для досягнення планованих результатів і стимулювання подальшого розвитку.

Ключові слова: фінанси, інвестиції, територіальні громади, фінансові ресурси, органи місцевого самоврядування.

In today's conditions of the functioning of communities, there is an ever-increasing need for financial resources to ensure their development and fulfillment of socio-economic tasks. It is essential to study and analyze the peculiarities of attracting and using financial resources, considering the specifics of territorial communities, their needs, capabilities, and the impact of war conditions on their functioning. These issues reflect the importance of developing effective strategies and methods for attracting financial resources to ensure the sustainable development of territorial communities. Therefore, it is necessary to understand the current state of financial and investment resources and their use, identify problematic aspects, and develop ways to solve them. Therefore, introducing new policies and tools for managing financial and investment resources to support

the development of territorial communities is a more relevant research issue than ever. Due to the abovementioned factors, the study of financial and investment resources of territorial communities is essential for developing improved management strategies, ensuring the efficient use of resources, and securing the sustainable development of communities. The article aims to determine the nature of territorial communities' financial and investment resources and analyze their current state in the context of existing and potential sources of their attraction. Opportunities local governments face as they seek to achieve their goals and implement promising community development objectives are identified. The model of the financial and investment support system of territorial communities is examined. The material and financial resources of territorial communities' budgets and internal and external sources of financing their investment needs are identified. The article outlines the capabilities of local governments to mobilize resources of economic entities, households, individuals, etc., to meet the investment needs of the community. Territorial community authorities' organizational and managerial capabilities in solving investment problems are substantiated. The legal framework for the activities of local governments is analyzed. The article substantiates the potential of territorial communities' financial and investment resources and identifies how to use these resources to achieve the planned results and stimulate further development.

Keywords: *finance, investment, territorial communities, financial resources, local governments.*

Вступ

Реформи в Україні, які базуються на принципах децентралізації, призвели до змін у територіальному управлінні та організації влади, зокрема до зміцнення ролі та збільшення повноважень територіальних громад, які тепер мають більшу бюджетну автономію. Ці зміни вносять нові виклики щодо організації інвестицій у розвиток територій, вирішення широкого спектру інституційних, управлінських, організаційних і кадрових проблем. Особливо це стосується фінансування інвестиційних потреб територіальних громад з метою створення повноцінних умов життя для громадян незалежно від місця їхнього проживання, а також вирівнювання можливостей різних громад у напрямі оновлення та підтримки інфраструктури, необхідної для надання якісних публічних послуг у всіх сферах діяльності.

Питаннями формування інвестиційними ресурсами сучасних умов займаються низка науковців, а саме: П. Жук [1], Н. Попадинець [2], І. Гринчишин [3], О. Назаркевич [4], І. Заблудська [5], Г. Возняк [6], Г. Олексюк [7-10], Х. Патицька [11], С. Шульц [12] та ін. Варто зазначити, що цей напрям дослідження є актуальним, враховуючи, що фінансові можливості громади можуть змінюватися з року в рік. Це залежить від рівня ефективності її розвитку та здатності залучати додаткові інвестиційні кошти.

Формулювання цілей статті

Мета статті – розкриття сутності фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад та аналіз їхнього сучасного стану у контексті наявних і потенційних джерел їхнього залучення.

Виклад основного матеріалу дослідження

Характерною рисою інвестиційних ресурсів є їх направлення не через бюджет територіальної громади, а безпосередньо на втілення окремих проєктів, маючи на меті соціально-економічний розвиток територій.

Забезпечити ефективне збалансування між інвестиційними потребами та можливостями на рівні громади можна, керуючись такими визначеними правилами і критеріями інвестування [1]:

- розроблення інвестиційних потреб, що базуються на аргументації потреби у наданні соціальних та інших послуг для мешканців громади, згідно з гарантіями від держави;
- вибір пріоритетних інвестиційних проєктів місцевого самоврядування заснований на Стратегічних планах розвитку громад, які спрямовані на довгострокові перспективи та обіцяють позитивний вплив у майбутньому;
- раціональне використання інвестиційного потенціалу території для забезпечення стійкого розвитку, який переважає короткострокові чи тимчасові потреби;
- організація інвестиційної діяльності місцевих органів влади має бути націлена на мінімізацію витрат за одночасного досягнення максимальної ефективності, забезпечуючи цільове використання інвестиційних коштів.

Тобто територіальні громади, зв'язані географічно з сусідніми територіями, мають враховувати необхідність реалізації державних цільових інвестиційних програм. Визначаючи пріоритети інвестиційних потреб, важливо брати до уваги ці аспекти, вимоги та правила, щоб вони були узгоджені з державною, регіональною та місцевою стратегіями розвитку.

Знаходження оптимального балансу між інвестиційними можливостями та потребами територіальних громад базується на оцінюванні наявного інвестиційного потенціалу. Це оцінювання має відповідати законодавчим нормам, ґрунтуватися на детальних дослідженнях, плануванні території, новаторських підходах і сучасних трендах. Важливість визначення інвестиційної привабливості територіальних громад у контексті окремих регіонів зростає.

Науково обґрунтований аналіз інвестиційної привабливості та інвестиційних ресурсів може стати додатковим фактором економічного зростання територій.

Задоволення потреб територіальних громад в інвестиціях відбувається, враховуючи такі аспекти [3]:

- мінімальні інвестиційні потреби громади, які не можуть бути покриті через недостатність власних ресурсів, компенсуються залученими коштами та іншими джерелами, такими як державні бюджетні трансферти, позики та інші зовнішні ресурси, хоча це не забезпечує інтенсивного розвитку громади;

- коли мінімальні інвестиційні потреби покриваються лише коштом власних бюджетних інвестицій, це не забезпечує значного економічного зростання, адже громади використовують кошти здебільшого для підтримки основних фондів;

- якщо мінімальні інвестиційні потреби громади покриваються з надлишком, це дає можливість розширення та реалізації додаткових інвестиційних проєктів.

У такому випадку можна спостерігати розвиток місцевої інфраструктури, покращення надання соціальних послуг, підвищення якості життя, стимулювання підприємництва, зростання інвестиційної привабливості території та регіону загалом.

Важливо відзначити, що в умовах нестабільності значно збільшується інтерес бізнесу до отримання державної підтримки, що може сприяти зниженню ризиків приватних інвестицій та підвищенню їх надійності.

Інвестиції приватних структур є важливим джерелом фінансування для задоволення потреб територіальних громад, оскільки на сьогодні багато організацій на місцевому рівні в Україні не здатні самостійно забезпечити фінансування проєктів і розвиток соціальної інфраструктури. Одним з ефективних механізмів у цьому процесі може бути державно-приватне партнерство, яке дозволяє місцевій владі забезпечувати громаді переваги від колективного використання інфраструктури, фінансованої інвестиційними коштами, при цьому зберігаючи контроль над нею. Ще один важливий механізм це можливість отримання кредитів у банках та інших фінансових установах.

Кредитний механізм в економічно розвинутих країнах охоплює два основних типи: позики, які не вимагають випуску облігацій, та позики з випуском облігацій, а також можливість залучення фінансування від міжнародних фінансових інституцій. Зарубіжні муніципалітети часто вдаються до безоблігаційного кредитування, яке передбачає певні умови щодо термінів погашення, відсоткових ставок в повернення коштів, зазвичай для фінансування довгострокових проєктів, таких як будівництво чи реконструкція.

Згідно з законодавством України, органи місцевого самоврядування можуть отримувати кредити в банках та інших фінансових установах. Однак на сьогодні такі кредити складають менше ніж 5% від доходів місцевих бюджетів України, на відміну від 10-15% у країнах-членах Європейського Союзу. В Україні високі відсоткові ставки призводять до низького попиту на безоблігаційні кредити серед територіальних громад, і вони, зазвичай, використовуються для фінансування короткострокових і відносно недорогих проєктів [5].

Обмежені фінансові ресурси місцевих бюджетів, які переважно використовуються для покриття поточних потреб і соціальних проєктів, актуалізують завдання залучення додаткових коштів, зокрема через випуск і розміщення муніципальних облігацій. На сьогодні право на випуск облігацій мають лише міста, проте цей інструмент може стати ефективним способом для збору додаткових коштів для проєктів з розвитку територіальних громад, сприяючи таким чином їхній конкурентоспроможності.

Позики, забезпечені облігаціями, служать основним джерелом фінансування для місцевих інфраструктурних проєктів, таких як модернізація та розвиток систем енергопостачання, водозабезпечення, а також удосконалення об'єктів охорони здоров'я та освіти. Враховуючи інфраструктурні виклики міст і поточний кризовий стан комунальних підприємств, передбачаємо зростання ринку муніципальних облігацій найближчими роками. Однак через недосконалість українського законодавства та його неузгодженість з європейськими стандартами виникають труднощі у випуску муніципальних займів.

Ще одним потенційним джерелом фінансово-інвестиційних ресурсів для територіальних громад є позики від міжнародних фінансових організацій, спрямовані на підтримку місцевого економічного розвитку. Такі кредити пропонують з низькими відсотковими ставками, тривалими термінами користування та пільговими умовами погашення. В економічно розвинутих країнах поширеною практикою є використання місцевих гарантій як інструменту для залучення кредитних ресурсів від державних чи приватних секторів для реалізації проєктів на визначеній території. У випадку невиконання боржником своїх зобов'язань за позикую міська рада візьме

на себе зобов'язання повністю або частково погасити заборгованість і сплатити належні відсотки.

Варто зазначити, що в Україні обсяги та умови видачі місцевих гарантій регламентує Міністерство фінансів. Відповідно до Бюджетного кодексу країни, витрати на обслуговування місцевого боргу обмежені 10% від витрат загального фонду місцевого бюджету для кожного бюджетного періоду. Наразі внесок кредитних ресурсів у соціально-економічний розвиток місцевих громад є доволі обмеженим [6].

Грантові ресурси, надані урядами іноземних країн і міжнародними організаціями, можуть відіграти важливу роль у фінансуванні інфраструктурних проєктів територіальних громад. Ці ресурси часто надають у вигляді грантів, технічної допомоги, благодійних внесків і можуть включати як товари, так і послуги або фінансову підтримку. У ситуації, де доступ до інших фінансових ресурсів обмежений, гранти мають визначальне значення для реалізації різноманітних місцевих проєктів. Проте для отримання такого фінансування необхідно розробити конкурсний проєкт, який відповідає стратегічним планам соціально-економічного розвитку громади, а також мати кваліфікованих спеціалістів для підготовки таких проєктів, кількість яких у місцевих органах самоврядування є недостатньою.

Недостатність власних коштів для вирішення поточних завдань територіальних громад також може бути врівноважена завдяки можливостям, які пропонують у межах Програм Європейського інструменту сусідства та інших фінансових інструментів ЄС. Наразі деякі транскордонні громади вже використовують кредити від міжнародних фінансових установ у межах програм транскордонного співробітництва. Ці проєкти орієнтовані на покращення медичних послуг, розвиток дорожньої інфраструктури, забезпечення екологічної безпеки, розвиток відпочинкової сфери, підтримку культурних заходів і підвищення ефективності державного управління.

Потенційні проєкти, які можуть бути реалізовані спільно з прикордонними територіями сусідніх європейських держав, включають розвиток дошкільної освіти, культури (особливо промоцію місцевої історико-культурної спадщини), мистецтва, медицини, спорту, туризму; належне управління твердими побутовими відходами; розвиток прикордонної інфраструктури (включаючи відкриття нових пунктів пропуску) та втілення спільних бізнес-проєктів та обміну досвідом [7].

Ці проєкти часто виконують спільно з прикордонними громадами сусідніх країн, що дозволяє обмінюватися досвідом, розвивати спільні інфраструктурні об'єкти та сприяти економічному росту.

Одним з прикладів такого співробітництва є проєкти, реалізовані у межах програми «Польща-Україна», яка є частиною Європейського інструменту сусідства. Програма фінансує проєкти, спрямовані на розвиток прикордонних регіонів країн. Вони охоплюють різні напрями, такі як розвиток інфраструктури, екологічні ініціативи, підтримка малого та середнього бізнесу, культурні та освітні обміни.

Наприклад, проєкт «Модернізація прикордонних переходів» міг би включати реконструкцію і модернізацію прикордонних інфраструктурних об'єктів, покращення митних процедур і підвищення рівня безпеки. Це сприяє збільшенню торгівлі, туризму та крос-культурного обміну між прикордонними громадами.

Ще один приклад – проєкт у сфері охорони здоров'я, який включає спільні заходи з модернізації медичного обладнання та обміну досвідом між медичними установами у прикордонних регіонах. Такі ініціативи передбачають проведення спільних тренінгів для медичних працівників, закупівлю сучасного обладнання або створення спільних медичних центрів.

Такі проєкти не тільки покращують якість життя на місцевому рівні, але й сприяють економічному розвитку, збільшуючи інтеграцію та взаємодію між різними регіонами та країнами. Також втілення таких проєктів в Україні сприятиме зростанню фінансової самостійності багатьох місцевих громад.

Один з методів приваблення інвестицій у сферу інновацій полягає у створенні технологічних парків, діяльність яких врегульовується Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Українські умови дозволяють здійснювати інвестиційні заходи в межах визначених пріоритетів вітчизняного виробництва. Закон «Про стимулювання інвестицій у пріоритетні сектори економіки для створення нових робочих місць» встановлює державну політику інвестицій для періоду 2013-2032 рр., метою якої є залучення інвестицій в пріоритетні галузі економіки.

Отже, кожна територіальна громада володіє унікальним інвестиційним потенціалом і має можливість залучати інвестиційні ресурси.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Територіальні громади в Україні активно залучають інвестиції для розвитку інфраструктури, соціальних послуг та економічного зростання. Важливою умовою для цього є ефективне планування та управління інвестиціями, включаючи визначення пріоритетних напрямів, забезпечення законодавчої підтримки та використання інноваційних підходів. Роль місцевих бюджетів, кредитних ресурсів і грантів від міжнародних донорів є критичною для підтримки розвитку громад. Зокрема, місцеві гарантії, муніципальні облигації та кредити від міжнародних фінансових установ відіграють важливу роль у фінансуванні важливих проєктів.

Програми транскордонного співробітництва та інші ініціативи ЄС відкривають широкі можливості для розвитку громад, зокрема через спільні проєкти з прикордонними регіонами сусідніх країн. Ці ініціативи сприяють не лише місцевому розвитку, а й розширенню міжнародного співробітництва. Розвиток громади залежить від її здатності реалізувати стратегічне планування та використовувати свій інвестиційний потенціал. Важливо, щоб процес інвестування був відповідальним і цілеспрямованим, з акцентом на довгострокове соціально-економічне зростання.

Загалом для забезпечення стабільного розвитку громад в Україні важливим є інтегрований підхід до інвестиційної діяльності, який включає стратегічне планування, розумне управління ресурсами та активне залучення міжнародної підтримки та співробітництва.

Література

1. Жук П.В., Сірик З.О. Інвестиційний потенціал територіальних громад : суть поняття та питання управління. *Регіональна економіка*. 2017. № 2. С. 16-22.
2. Попадинець Н.М., Патицька Х.О., Пітюлич М.М., Керецьман Н.І. Аналіз ефективності використання природно-ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. *Науковий Вісник ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (Серія «Економічні науки»)*. № 3(94). С. 65-76.
3. Hrynchyshyn I., Panukhnyk O., Bil M., Popadynets N., Patytska Kh., Leshchuh I. Scientific-methodical foundations of estimation of territorial communities' endogenous capacity in Ukraine in conditions of decentralization. *Advances in Economics, Business and Management Research*. Proceedings of the 6th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019). 2019.
4. Назаркевич О.Б., Карп'як М.О., Попадинець Н.М. Інклюзивний розвиток малого підприємництва в сільських територіальних громадах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2019. №11. С. 125-131.
5. Заблудська І.В., Гречана С.І. Методичне забезпечення формування ідентифікаційного профілю територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2021. №2(100). С. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-1>.
6. Voznyak N., Panukhnyk O., Khymych N., Popadynets N. Development of regional economic systems under the impact of financial decentralization: display, challenges and new opportunities. *Advances in Economics, Business and Management Research*. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019). 2019. P. 121-126. DOI: <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.24>.
7. Олексюк Г.В., Куйбіда В.С., Лисяк Н. М., Попадинець Н. М. Організація планування розвитку територій у контексті децентралізації державного управління: поєднання інтегрованих, просторових та економічних підходів. *Економіка України*. 2021. № 11. С. 23-38.
8. Олексюк Г.В., Попадинець Н.М., Самотій Н.С. Управління територіальними громадами на засадах територіального маркетингу: теоретико-методологічні аспекти. *Регіональна економіка*. 2021. №3(101). С. 15-27.
9. Олексюк Г.В., Хром'як Й.Я., Попадинець Н.М. Маркетингова стратегія як інструмент реалізації стратегічного плану розвитку територіальних громад. *Економіка України*. 2022. № 7. С. 67-88.
10. Олексюк Г.В., Лисяк Н.М., Попадинець Н.М. Концептуально-структурні моделі ендегенного потенціалу об'єднаних територіальних громад як передумова підвищення їх конкурентоспроможності. *Економіка України*. 2019. № 3. С. 52-69.
11. Patytska K., Panukhnyk O., Popadynets N., Kramarenko I. Forming the Territorial Communities' Local Budgets in Ukraine Under Decentralization: Current Condition and Management Tasks. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 14(2). P. 23-30. DOI: <https://doi.org/10.22094/joie.2020.677868>.
12. Шульц С.Л., Луцьків О.М. Структурно-технологічні зрушення в економіці регіонів у контексті перспектив розвитку смарт-спеціалізації. *Регіональна економіка*. 2021. №2(100). С. 15-26.

References

1. Zhuk, P.V., Siryk, Z.O. (2017). «Investment potential of territorial communities: the essence of the concept and issues of management». *Regional'na ekonomika*. № 2. pp. 16-22.
2. Popadynets', N.M., Patyts'ka, Kh.O., Pitulych, M.M., Keretsman, N.I. (2019). «Analysis of the effectiveness of using the natural resource potential of the united territorial communities of Ukraine». *Naukovyj Visnyk VNZ Ukoopspilky «Poltav's'kyj universytet ekonomiky i torhivli» (Serii «Ekonomiczni nauky»)*. № 3(94). pp. 65-76. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-3-7>.
3. Hrynchyshyn, I., Panukhnyk, O., Bil, M., Popadynets, N., Patytska, Kh., Leshchuh, I. (2019). Scientific-methodical foundations of estimation of territorial communities' endogenous capacity in Ukraine in conditions of decentralization. *Advances in Economics, Business and Management Research*. Proceedings of the 6th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019). DOI: <https://doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.61> R. 314-319.

-
4. Nazarkevych, O.B., Karp'iak, M.O., Popadynets', N.M. (2019). «Inclusive development of small business in rural territorial communities». *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal "Internauka". Seriya: "Ekonomichni nauky"*. №11. pp. 125-131. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-11-5430>.
 5. Zablods'ka, I.V., Hrechana, S.I. (2021). «Methodological support for the formation of the identification profile of the territorial community». *Rehional'na ekonomika*. №2(100). pp. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-1>.
 6. Voznyak, H., Panukhnyk, O., Khymych, H., Popadynets, N. (2019). Development of regional economic systems under the impact of financial decentralization: display, challenges and new opportunities. *Advances in Economics, Business and Management Research*. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019). pp. 121-126. DOI: <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.24>.
 7. Oleksiuk, H.V., Kujbida, V.S., Lysiak, N. M., Popadynets', N. M. (2021). «Organization of territorial development planning in the context of decentralization of state administration: a combination of integrated, spatial and economic approaches». *Ekonomika Ukrainy*. № 11. pp. 23-38.
 8. Oleksiuk, H.V., Popadynets', N.M., Samotij, N.S. (2021). «Management of territorial communities on the basis of territorial marketing: theoretical and methodological aspects». *Rehional'na ekonomika*. №3(101). pp. 15-27. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-3-2>.
 9. Oleksiuk, H.V., Khrom'iak, J.Ya., Popadynets', N.M. (2022). «Marketing strategy as a tool for implementing the strategic plan for the development of territorial communities». *Ekonomika Ukrainy*. № 7. pp. 67-88.
 10. Oleksiuk, H.V., Lysiak, N.M., Popadynets' N.M. (2019). «Conceptual and structural models of the endogenous potential of united territorial communities as a prerequisite for increasing their competitiveness». *Ekonomika Ukrainy*. № 3. pp. 52-69.
 11. Patytska, K., Panukhnyk, O., Popadynets, N., Kramarenko, I. (2021). «Forming the Territorial Communities' Local Budgets in Ukraine Under Decentralization: Current Condition and Management Tasks». *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 14(2). pp. 23-30. DOI: <https://doi.org/10.22094/joie.2020.677868>.
 12. Shul'ts, S.L., Lutskiv, O.M. (2021). «Structural and technological shifts in the economy of regions in the context of prospects for the development of smart specialization». *Rehional'na ekonomika*. №2(100). pp. 15-26. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-2>.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2023 р.